

Улууска — бу күннэргэ

Аба дойдуну көмүскээччилэр күннэрэ бэлиэтэннэ

Улууспут талба талааннаах, дыкти дыарыктаах эр дьонун, уопастыбаннай түмсүүлэрин быыстапка тэрилиннэ. Манна сэрии кэминээби снаряд, миинэ, гильза кыраамталара, фляга көрдөрүүгэ ууруллубуттар. Болтоно нэһилиэгиттэн Борис Горохов суруйбут кинигэлэрэ, Алон Андросов онорбут дэйбиридэрэ, Хатылы нэһилиэгиттэн

Анатолий Константинов, Иван Иустинов тимир, Вячеслав Барашков мас оноһуктара, Чурапчы нэһилиэгиттэн Иван Потапов онорбут сахалыы иһиттэрэ, Семен Иванов ыраахтаабы Екатерина сабааттан муспут манньааттара, уордьаннара уонна Семен Дорогунов тимиртэн оноһуктара дьон-сэргэ болгомтотун тартылар. Одьулуун нэһилиэгиттэн Дмитрий Ефремов онорбут миэбэллэрин, Кылаанх нэһилиэгиттэн Михаил Пономарев көлүөһэлэртэн, араас бытыылкалартан, мастан толкуйдаан онорбут оноһуктарын, Сылаан нэһилиэгиттэн Николай Чепалов айылбаа дыктитэрин түһэрбит

хаартыскаларын уонна улуустаабы «Харысхап» түмсүү үлэтин-хамнаһын сырдатар. Чурапчы улуунун бойобуой дьайыы бэтэрээннэрин Сэбиэтэ араас сылларга байыаннай формалаах түспүт хаартыскаларын, ситиһиэлэрин сэлэргиир истиэндэни дьон сэнээрэ көрдө. Маны тэнэ «Удьуор» түмсүү презентацията экран нөҥүө сырдаттылынна.

Дьоро күн үөрүүлээх чааһыгар оскуола үөрэнээччилэрэ саалаба Арасыйыа уонна аармыйа былаабын, Кыайыы знамятын күөрэччи тутан киридилэр. Ил Түмэн Мунньабын дыкутаата Семен Никитин эбэрдэлээн туран, сүрүн дакылааты онордо. Чечня уонна Афганистан сэриитигэр хас киһи, кимнээх кыттыбыттарын, оҥо-уруу төрөтөн, дьиз-уот туттан олороллорун, улуустара социальнай-экономическай сайдыытыгар төһүү буолалларын билиһиннэрдэ. Бойобуой дьайыылар бэтэрээннэрин Сэбиэтин үлэтин-хамнаһын, маны тэнэ улууска ытыллыбыт байыаннай-патриотическай иитиигэ ананан ытыллыахтаах тэрээһиннэри сырдатта. Ити кэнниттэн улуус баһылыга Андрей Ноговицын, Чурапчы-Таатта улуустарын байыаннай комиссара, подполковник Николай Андреев, улуустаабы бойобуой дьайыылар бэтэрээннэрин Сэбиэтин бэрэссэдээтэлэ Илья Березкин, улуус дыкутааттарын Сэбиэтин бэрэссэдээтэлэ Афанасий Захаров, саллааттар, мотуруостар ийэлэрин өрөспүүбүлүкэтээби кэмитиэтин чилиэнэ Евдокия Калачева, Чурапчы нэһилиэгин баһылыгын бастаабы солбуйааччы Алексей

БЭЛИЭ КҮННЭР

Олунньу 27 күнэ - поэт, тылбаасчыт Г.И. Макаров — Дьуон Дьаһылы төрөөбүтэ 105 сыла.

Бурцев эбэрдэлээтилэр, мэтээллэри, наһараадалары туттартаатылар.

Арасыйыаба Тыйаатыр сылын чэрчитинэн "Хорсунун иһин" уордьан кавалера, бойобуой дьайыы кыттылааба Иван Черкашин айымньытынан туруоруллубут «Симэлийбат суол» испэктээк көрдөрүлүннэ. Туруорааччы режиссер — СӨ уокуустубатын үтүөлээх диэйтэлэ Алексей Титигоров буолар. Испэктээккэ Афганистан сэриитигэр кыттан, тыыннаах эргиллибит уонна сырдык тыыннарын толук уурбут биир дойдулаахтарбыт, саха уолаттарын дьылбалара кэлсэнэ. СӨ Үүнэр көпүөнэ тыйаатырын аартыстара олус итэбэтиилээхтик, үрдүк таһымнаахтык оонньоотулар.

Бырааһынньыкка кэлбит дьон аармыйа минньигэс хааһытын амсайдылар, эр дьонго икки төгүллээн сүүйүүлээх бириис оонньоонно. Сүрүн бириистэри — икки сааны улуус баһылыга Андрей Ноговицын уонна улуустаабы Бойобуой дьайыылар бэтэрээннэрин Сэбиэтэ туруордулар. Ону Дьокуускай куораттан Дмитрий Алексеев, Болтооттон Александр Седалищев сүүйдүлэр.

Марфа ПЕТРОВА.

Чурапчыга — өрөспүүбүлүкэтээби волейбол күрэбэ

Олунньу 22-24 күннэригэр Чурапчы нэһилиэгин Александр Федотов аатынан успуорт киинигэр СӨ үөрэнээччилэрин комплекснай ыспартакыйаадаһы чэрчитинэн энтузиаст, «Сахаба» бэрэсидьиэнэ, СӨ физкультура уонна успуорт үтүөлээх үлэһитэ Александр Петрович Керемясов кэриэһигэр оҥолорго өрөспүүбүлүкэтээби волейбол күрэбэ буолла.

Биир дойдулаахпыт Александр Петрович волейболга бастык оонньооччу эрэ буолбакка, дьонго-сэргэбэ дьонуннаах тэрийээччи буоларын көрдөрөн, «Сахаба» бэрэсидьиэниттэн өрөспүүбүлүкэтээби физкультура уонна успуорт миниистиригэр тийээ үүмүтэ.

Күрэхтэһиигэ Амма, Үөһээ Бүлүү, Мэнэ Хаҥалас, Нам, Таатта, Уус Алдан, Сунтаар, Чурапчы улуустарыттан уонна Дьокуускай, Мииринэй, Ньурба, Хаҥалас, Өлүөхүмэ куораттарыттан кэлэн кытыннылар. Күрэхтэһии сүрүн судьуйатынан Владислав Кривошапкин үлэһитэ.

Волейбол күрэбин үөрүүлээх аһыллыытыгар Ил Түмэн дыкутаата Михаил Гуляев, Чурапчы улуунун баһылыга Андрей Ноговицын, СӨ волейбол федерациятын төлөрөөччү дириэктэрэ Яков Сивцев, успуорка инники эрэплэри бэлэмниир өрөспүүбүлүкэтээби киин дириэктэрин солбуйааччы Аграфена Порогова, Александр Петрович сизин быраата Айтал Керемясов эбэрдэ тылы эгитилэр.

Үс күннээх тыһааһыннаах киирсиилэр кэннигэрттэн, уолаттарга 1-кы миэстэбэ Чурапчы

улуунун хамаандата, 2-с миэстэбэ ыаллыы сытар Таатта улууна уонна 3-с бочуоттаах миэстэбэ Дьокуускай куорат сүүмэрдэммит хамаандата табыстылар. Кыргыттарга 1-кы миэстэ Мииринэй куорат, 2-с миэстэ Уус Алдан улууна, 3-с миэстэ Чурапчы хамаандата буоллупар. Онон биһиги ыспарсымыаннарбыт бу да сырыыга Чурапчы успуорт туоната буоларын өссө төгүл бигэргэттилэр. Улууспут дьин патриота, волейбол көрүнэ улууска сайдарыгар сүткэн кылаатын киллэрсибит Александр Петрович Керемясов сырдык кэриэһигэр ытыллыбыт күрэхтэһии улахан кыайылары аҕалла.

Семен ЖЕНДРИНСКЭЙ.

Болҕойун!

Ытыктабыллаах Чурапчы улуунун олохтоохторо!

«Сана олох» хаһыакка «Ил Дарханга Ыйтыы» диэн рубрика үлэлээн саҕалаабытын иһитиннэрэбит. Ыйтыыларгытын аахкытын, аҕабыт аатын, араспаанньабытын, олорор аадырыскытын, төлөпүөнүнүт нүмэрин чопчу суруйан баран, sanaoloh@mail.ru диэн электроннай почтабытыгар эбэтэр кэмбизэрдээн баран, почта нөҥүө Карл Маркс уулусса 26 «а» нүмэрдээх дьизитигэр (эрадээксыйэбэ) ытыабыт.

Анал рубрика ыйга иккиттэн итэһиэ суох тахсыаба. Кирибит Ыйтыылар эрадээксыйэбэ бэлиэтэнэллэр, тизмэтинэн наарданаллар. Оттон майгыннаһар болпуроустар уопсай тутан эппизтэниэхтэрэ. Улуус таһымнаах уонна хаһыакка тахсыбатах болпуроустар улуус дьаһалтатын туһааннаах отделыгар бэриллэхтэрэ, эппизтэ аадырыскытыгар тийиэбэ. Онон улууспут олохтоохторун көхтөөх кыттыыны ыларгытыгар ынырабыт. Өрөспүүбүлүкэ таһымнаах Ыйтыылар биһирэнэллэрин бэлиэтибит.

Сэргэх дьаһал

Чабырбахсыттар улуустаабы күөн күрэстэрэ

Биллиилээх олгонхоһут И.Г.Тимофеев-Теплоухов төрөөбүтэ 150 сылыгар аһамыт "Чараас сытыы тыллаах чабырбахпыт чаныйдыт" диэн чабырбахсыт Мария Герасимовна бириинигэр чабырбабы топорор-чулар улуустаабы күөн күрэстэрэ Кытаанахтаабы "Түһүлгэ" норуот айымньытын дьэтигэр, олунньу 20 күнүгэр буолан ааста. Чабырбахсыттар топорор маастарыстыбалара сылтан сыл чочуллан иһэрэ билиэтэнэ. Оскуола оҕолоругар бөлөхүнэн топорууга Р.А.Филиппов аатынан фольклор дьэтин иһинэн дьарыктанар "Күн бытархайа" бөлөх (сал. Сахья Григорьевна Каратаева) 4,95 баалы ылан бастаатылар. Оҕолор туттуулар-халтыылар, этэр-сангарар тэтимнэрэ, ырыаларын дэгэрэнэ, танастара-саптарга Дьүлэй Бүөккэн чабырбахтарын аабыга сөрү-сөп түбэстэ. Бу бөлөх Бахсыга Дьүлэй Бүөккэн чабырбабын күрээбэр үрүт тунах ыһаахха эмиэ кыттыбыттар. Онон чабырбабы сэргийлэрэ, кэрэксийлэрэ көстөр. Иккис миэстэбэ Дьорусой Р.И. Константинов аатынан Мындабааһы орто оскуолатыттан "Саргы-Дьайаан" бөлөх 4,76 бааллаах табыста. Салайааччы Валентина Васильевна Сазонова бэлэмнээбит "Оллуур-боллур" диэн ааттаах чабырбахтарын сонун бочардаах туруоруу диэн дьүүлүүр сүбэ биһирээтэ. Үһүс миэстэбэ Далан аатынан Кытаанахтаабы орто оскуола "Оторой-моторой" бөлөхө, Сэнээрэ "Мунньахтар" чабырбабын аабын, 4,73 баалы ылан тигистилэр. Салайааччы — "Түһүлгэ" норуот айымньытын дьэтин дириэктэрэ Л.Н.Монгуш. Биһирэбил бириистэри Г.П.Башарин аатынан Сылан оскуолатын "Чабаарыс" бөлөхө (сал. М.Д. Готовцева) Сэнээрэ "Оскуола олобуттан" чабырбабынан уонна Д.Красильников аатынан Мугудай орто оскуолата (сал. А.Ф. Ноговицына) "Одон-додон көстүүлэр" чабырбабынан 4,67 бааллаах ыллылар. Бөлөхүнэн топоруу сүрдээх уустуктардаах буолла. Бөлөх хас биридии чилиэнэ аабыр тэтимин түһэриэ суохтаах, тылын-өһүн төтөлө суох аабырга дьулуһуохтаах. Бөлөхтөрө ити өттө кыаллыбата. Ким эрэ аһара үчүгэйдик топорор, ким эрэ мөлөөн хаалар, дук-дах туттар, тылын үмнүбүтүн көрөөччүгэ биллэрэн кэбиһэр. Атын дьүөрэ тылыннан солбуйа охсон сангары өттө кыаллыбат. Итиннэ, биллэн турган, элбэх дьарык, уопут эрэйиллэр.

Үөрэнээччилэрэ биридииллэн топорууга Чакыртан 6-с кылаас үөрэнээччигэ Аня Макарова бастаата. Аня субуруччу үс чабырбабы төрүт ыарырбаллааха ааста. Туттууга-халтыыга, сценическэй култуурата үрдүк, ыла-өһө чуолкай, аабыр тэтимэ үһүлүчү буолла. Киниттэн 4,95 баалы ылан, иккис миэстэбэ Эригик Эристиин аатынан Чакыр орто оскуолатын

Хи-с кылааһын үөрэнээччигэ Сайаана Попова табыста. Сайаанаба сүргэни көтөбүү, көрөөччүнү абылааһын өттө арыый кыаллыбата. Мугудай орто оскуолатыттан Күнэй Смирникова 4,67 баалы ылан, үһүс миэстэбэ табыста. Тылын чуолкайдык ыраастык сангаран көрөөччүгэ тиздигэ дьарыктаннабына, бэртээхэй талаан тахсыһы. Биһирэбил бириис Кытаанахтан Саина Лазареваба ананна. Улахан дьон күрээбэр А.С.Бродников аатынан Төлөйдөөбү норуот айымньытын дьэтин "Сиккиэр" бөлөхө Сэнээрэ "Сүөһүбүт сүсүлгэнэ" чабырбабын топордулар. Ырыаларын таньытын салайааччы Матрена Николаевна Смирникова бэркэ сөп түбэһиннэрибит, чабырбахтарын тизмэтэ да үчүгэй. Бу репертуардарын кэлэр өттүгэр үчүгэйдик бэлэмнэннэхтэринэ, балай да таһымнаахтык топорууһулар диэн санаабы кэлэбин. Төлөйтөн Екатерина Михайловна Попова соботобун чабырбахтаан, биһирэбил бириини ылла. Хамсаныһыгар-имсэниитигэр, дьонго тиздигэ үлэлэстэринэ, топорор таһыма үрдүө эбит. Кылаан бириини Болтоно "Утум" бөлөхө Сэнээрэ "Кырыы сир кыһалбата" чабырбабын топорон ылла. Бу бөлөх чабырбах көрүнэр хаһыс да сылын айымньылаахтык үлэлэһэр, улууспут тарбахха баттанар кэлэктибэ буолар. Биридииллэн топорууга 1-гы миэстэни Кытаанахтан Сусанна Лазарева Дьүлэй Бүөккэн "Билбит-көрбүт" чабырбабын аабын ылла. Бу былыргы чабырбах аныгы калуенэ дьон топороругар сүрдээх уустуктардаах да буоллар, Сусанна кыайа-хото тутта. Иккис миэстэбэ Любовь Николаевна Монгуш "Сахам кыргыттарыгар" чабырбабынан табыста. Люба чабырбабы ырыалаан-тойуктаан, букатын атын тыыннаан иһитиннэрибитэ олус үчүгэйдик көрөөччүгэ тийиэ. Бу чабырбабы репертуарыгар бигэтик киллэрдэринэ сатаныһы. Дьүүлүүр сүбэбэ Саха Өрөспүүбүлүкэтин култууратын туйгуна, виртуоз хомусчут Е.М.Калачева, Саха Өрөспүүбүлүкэтин үөрэбириитин туйгуна, "Үөрүү" оҕо дьобурун сайыннарар киин үлэһитэ, улуус чулуу хомусчута М.М.Слепцова, Саха Өрөспүүбүлүкэтин култууратын туйгуна М.И.Васильева уонна РСФСР култууратын үтүөлээх үлэһитэ М.А.Герасимова үлэлээтилэр.

Дьэ, ити курдук, улуус чабырбахсыттарын күрээбэ сүрдээх тэтимнээхтик, биир тыһынан ааста. Аны кулун тутар 26 күнүгэр Болтоноҕо чабырбахсыттар региональнай күөн күрэстэрэ ыһтыллыабы. Оһу улуус чабырбах көрүнэр хайдах таһымнаах иһэрэ атын улуустар талааннарын топорууларыттан көстүөбэ. Ким үчүгэй бэлэмнээх, ким кыахтаах ол кыайы үөрүүтүн билиэхтин, диэн алгыы хаалабыт.

Улуустаабы фольклор отдела.

Биһиэхэ суруйаһлар

ОЛУС ҮӨРДҮМ, АСТЫННЫМ

Сизммит Василина Кардашевская — култуура колледжын режиссура салаатын төрдүс кууруһун устудьуона. Кини олунньу 14 күнүгэр Мугудайдаабы норуот айымньытын киинигэр мелодист Анна Барашкова ырыаларынан "Аанчык уонна таптал" диэн ааттаах дипломнай үлэтигэр муусукаальнай-театрализованнай кэнсиэри туруорда.

"Олус ыарахан тизмэни талбыт, хайдах арылар" — диэн санаалаах оҕолорбун кытта Мугудайга айаннаатым. Сизммит дьинэ, ааспыт саас эрдэттэн Анна Барашкова оҕолорун көрсөн, үгүс матырыйааллары мунньубут эбит. Тийибиһит — кулууп иһэ топору көрөөччү. Нэһилиэк баһылыга Кузьма Иннокентьевич Пермяков кирии тылыгар: "Дмитрий Дмитриевич Попов сапайар улуустаабы култуура салалтата биһиги нэһилиэкпитигэр практиканнарынан үчүгэйдик хадабаалаата. Ол курдук, кыһын устата үс устудьуон биһиэхэ практикаларын бардылар. Онон олус сэргэхтик олоробут. Урукку өттүгэр хаһан да кэнсиэрдэргэ, тэрээһиннэргэ кыттыбатах дьонум кыттыбыттарын көрөн үөрдүм", — диэн сүргэтэ көтөбүллэн кэпсээтэ.

Бу театрализованнай туруорууга оскуола үөрэнээччилэриттэн саҕалаан, уопсайа, 50-тан тахса киһи кыттыбыт. Бастакы нүөмэринэн оскуола кэлэктиибин ансаамбыла сцена анныгар тахсан, олус истин-иһирэх ырыаны ыллаата. Ол ыллыы турар кэмнэригэр сценаба нарын намчы кыргыттар "Кыталык" үһүлүү топордулар. Көрүүххэ олус үчүгэй! Салгыы ураты кэрэ куоластаах ырыаһыттар Анна Барашкова суруйбут ырыаларын утуу-субуу сценаба тахсан ыллаатылар. Хас ырыа ахсын театрализованнай дьүүлүүнэн Анна Барашкова оскуолаба үөрэнэр кэмнэриттэн

саҕалаан, олобун кэрчик кэмнэрэ саас-сааһынан ойууланан, көрөөччүгэ сийилии тиздиллэн истилэр. Самаан сайын күөх хонууга олбох уурунан, ас-үөл тардынан, кэргэниниин, түөрт оҕотунуун үөрэ-көтө опороллорунан түмүктэнэ.

Аны туруоруу былаһын тухары экран көнүө ырыаһыт Анна Барашкова үһүлүбүт видеороликкара көрдөрүлүннэ. Кэнсиэри дьыссаат үлэһиттэрин ансаамбыла иһирэх ырыанан түмүктээтэ. Олус бэркэ толкуйданан туруоруллубут дириг ис хоһоонноох дьүүлүүнү көрөөччүлэр дохсун ыгыстарын тыаһа бигэргэттэ. Урукку кэмнэргэ Анна Барашкованы кытта алтыспыт дьон, доҕотторо эдэр саастарын санаан ылбыттарын долгуйан туран билиэтээтилэр. Юрий Семенович бэрэссэдээтэллээх дьүүлүүр сүбэ сизммит дипломнай үлэтин үчүгэинэн сыаналаата. Үтүө үлэһит буолан тахсарыгар, дьобурун салгыы сайыннарарыгар алгыстаах тылларын тизтилер. Онтон эбээ киһи олус үөрдүм, дол гуйдум.

Сизммит маннайгы айар киһэттин туруорсубут, көмө-тирэх буолбут бары үлэһиттэргэ — кулууп дириэктэригэр Михаил Михайлович Иванска, уус-уран салайааччыга Александра Семеновнаба, Ярослав Андреевич Лебедевкэ, биһигэ үөрэммит дьүөгэбэр Светлана Герасимовнаба, сизммит дьүөгэтигэр Сайаана Напыховаба, оскуола, дьыссаат кэлэктииптэригэр, Мария Павловна Толстоховаба, бары тех. үлэһиттэргэ тус бэйэм уонна дьэ кэргэним аатыттан барба махталбын тиздэбин.

Анна СКРЯБИНА,
Хатылы нэһилиэгин олохтооҕо.

Ситиһии

Никифор Яковлев дьобун ситиһиитэ

Олунньу 21 күнүгэр Дьобуускай куоракка Муусука үрдүкү оскуолатыгар "Евразия, диалог, классик" норуоттар икки ардыларынаабы үһүс бэстибээл ыһтылынна. Манна Саха Өрөспүүбүлүкэтин муусука оскуолатын үөрэнээччилэрэ, ону тэнэ Корея өрөспүүбүлүкэтигэр пианистар кэлэн кытыннылар. Биһиги биһир дойдутаахпыт, Муусука үрдүкү оскуолатын фортепиано уонна композиция салаатын 10-с кылааһын үөрэнээччигэ Никифор Яковлев үһүс истизипэннээх лауреат буолары ситистэ.

Оҕобутугар кэлэр өттүгэр өссө үрдүк ситиһиилэри, муусука кэрэ эйгэтигэр санаатан сана чыпчааллары дабайан иһэригэр баҕарабыт. Өрөспүүбүлүкэ иһинэн ыһтыллар куонкуустарынан мунурдамманка, дойду араас муннуктарыгар ыһтыллар фортепиано уонна композиция күрэхтэригэр кыттан, саха омук аатын ааттата тур!

Светлана МАКАРОВА,
Оҕо ускуустуба оскуолатын фортепиано кылааһын преподавателэ.

Чөмгүчүк

Оболорго уонна дьахталларга аналлаах сыһыары

Обону иитии

Дьарыктан аккаастанар обоҕо көмөлөһүү

Төрөппүт обото бары өттүнэн сайдыылаах, олоххо бэлэмнээх буоларыгар кыһаллар. Онон элбэх куруһуок уонна секция обону сайыннарыа дьээн бүтэйдии баара саныыллар. Манна сүрүн болҕомто обоннорго ноборууска ылбатыгар ууруллара наада.

Дьининэн ыллааха, куруһуокка эбэтэр секцияга дьарыктанар обон биллэн туран, күннэтэ эбиллэр, сананы билэр-көрөр, бириэмэтин туһалаахтык атаарар, инники идэтин таларыгар чөлүөкү, киһи быһыытынан таба сайдар.

Өскөтүн обон эбии дьарык кэнниттэн сылайар, сүрэхтээдүйүр, салгы дьарыктаныан баарбат буолбутун биллэххэ, иитээччини эбэтэр психологы кытта сүбэлэһиэхэ.

Обо дьарыкка тобо сылдыан баарбат буолбутун быһаары

Обо үксэ эбии дьарыктарга үөрүүнэн сылдыаллар, сөбүлээн дьарыктаналлар. Обо дьарыкка сылдыан баарбатын биллэ да, төрөппүт оботун кытта сэрэнэн көрсөтэр, биричиинэтин билэ сатыыра наада. Баар обон ыалдыбыта, аһара ноборуускаламмыта буолуо.

төрөппүт оботун ис кутун билэр буолан, оботун сөптөөх дьарыкка угуура ордук.

Тэннээн көрөн быһаары

Төрөппүт тус бэйэтин обон сааһын өйдөөн-санаан эбэтэр атын обонор холобурдарынан тэннээн көрөн, обон дьарыкка бааран туран сылдыбат буолбутун быһаарыан сөп. Холобур, тэн саастаах чугас ыалын оботуттан дьарык туһунан ыйытан, билэн, салгы тэнни тутан толкуйдаан, бэйэ обото тухтан сылайарын биллэххэ, кинийэх көмөлөһүөххэ.

Обоҕо хайдах көмөлөһөрү быһаары

Төрөппүт обото дьарыкка хайдах дьарыктанарын, туох ханнык ситиһиллээбин күннэтэ кэтээн көрөрү туһалаах. Оччоҕо сылайы, аккаастаны биричиинэлэр да биллэхтэрэ. Манна обон интэриэс үөскэтэр, санаатын көтөбөр наада. Оччотугар обон: «Мин сепке дьарыктанар эбилин, миигин өйүүллэр» дьээн дьарыкка үөрө-көтө сылдыа турдабы.

Төрөппүт оботун өйүүрүн биллэри

Хайа да түгэннэ төрөппүт оботун дьэки буоларын, кинини таптыырын уонна өйүүрүн биллэрэхтээх. Ол курдук төрөппүт күннэтэ обон кытта истинник көрсөтөн, күннэби дьарыгы дьүүллэһэн, туу ситиһитин ыйыталаһан илэрэ туһалаах. Обо кыра да ситиһитин бэлгэтээн, кини ис кыабын учуоттаан, элбэи ирдээбэккэ кэтээн көрүөххэ, көмөлөһүөххэ.

Түмүк

Эниги өйбүлүт сүбэбит-амабыт, кыһамныгыт барыта мустан, обон бары өттүнэн сайдыылаах буоларыгар төһүү куус буолуоктара. Обо кэлин улаатан баран, эһиэхэ махтаныа, эһигини көрүө-истэ, ытык иэһин толоруо.

Парасковья ПОПОВА –Тускулаана,
РФ уопсай үөрэхтээһинин
бочуоттаах үлэһитэ, иитээччи.

Сыннааланна

Күндү бэлэхтэ онорун

Сотору сааскы маннайгы бырааһынныкпытын – Аан дойду дьахталларын күнүн бэлэтиэхпит. Эр хөһүүннэрбит кэрэ аңаардарыгар сибээки дьөрбөтүн кытта күндү бэлэхтэрин уунохтара, истин тыллараынан эбэрдэлиэхтэрэ.

Тугу бэлэхтиэххэ сөбү дьээн тиэмэлээх үлүүспүт киинин маһаһыннарын кэрийдим. Маһаһынна табаар эгэлгэтэ аһыаһыннан сылыктаахха, билигин бэлэи көрдүүргэ эрдэ эбит дьээн түмүккэ кэллим. Ол да буоллар, кыраалаан бэйэм тугу сөбүлүү көрбүтүн таһаарыым.

Бастатан, кыыс аймах барыта эрэ көмүһү биһириринэн, көмүс маһаһыннарыгар сырыттым. Манна 30-40 %-наах чөлүөтүлэр көрүлүбүттэр. Үрүн, кыһыл көмүс хары чаһылаа, капсула подвескалар, ытарба уонна биһилэх арааһа тэничи турар. Билигин муода буолбут кулоннаах, кыһыл өнөөх сап браслеттар эмиз элбэхтэр. Кырачаан кыргыттарга кумааһынан бэйэ илиитинэн оноһуллубут куобахтар, сүрэхтэр бааллар. Сыаналара 400 солк – 800 солк. дьэри. Бу оноһуу кэннин арыян, минньигас аһы, бытархай оонньуурдары уган бэлэхтиэххэ сөп. Маны таһынан сымнаас оонньуурдаах нобуордар бааллар, сыаналара 700 солк. үөһээ. Утары иһэр трубкалаах ыстакааннар 600 солк. атыыланаллар. Манньык дьикти, дьэрэкээн ыстакааны оскуолаба эбэтэр айаһына илдьэ сылдыарга табыгастаах. Ийэлэргэ, эбэлэргэ кыраһыабай шкатулкалары бэлэхтиэххэ сөп, сыаната 650 солк – 1200 солк. дьэри. Маны сэргэ «ИКЕА» фирма иһитин нобуора 3250 солк., тири суумкалар 2500 солк. бааллар. Улаатан ээр кыргыттарга, эдэр ийэлэргэ корейскай косметика, духуу дэлэй. Духуулар сыаналара 1400 солк. сабаланааллар.

Ис сүрэхтэн бэриллибит бэлэх хаһан баарар күндү, оттон кэрэ анаар чөлү баа санаатын табан, бэлэхтэбит буоллаххытына, бу күн кинитээһэр дьоллоох киһи суох буолуоҕа дьээн түмүктүүбүн.

Обо дьарыктан аккаастаныан сөп

Дьарыгы сөбүлээбэт буолан. Манна суолтаны обон уһуулааһыны ылымматта, төрөппүттер обон сөбүлээбэт дьарыгар сырытыннарыылара, уо да ыаллар.

Дьарык ноборууска улахан буолан. Обо биер күн хас да дьарыкка сылдыан сылайар.

Элбэх киниттэн сылайар буолан. Дьарыгы төһө да сөбүлээбитин иһин, обон тас айгэттэн, наһаа элбэх киниттэн сылайыан сөп.

Куруук ыксыы сылдыартан. Обо дьарыктара бириэмэтинэн төһө да аттарыллыбыттарын иһин, биер дьарыктан иккис дьарыкка барарга-кэлэргэ суол ырааба эмиз суолталаах. Обо куруук ыксыыр, хойутуон баарбат, түмүгэр олус сылайар.

Дьарык обон сайдытыгар суолтатын быһаары

Обон дьарыкка сырытыннарыах иннинэ төрөппүт оботун баатын уонна ис кыабын учуоттуура эрэийлэр. Сырытын эрэ дьээн сырытыннарыы үчүгэй түмүгү аһалбата чуолкай. Холобур, тобо эрэ обон барыта үчүгүһүт кыһаан буолбат. Манна обон айылбаттан бэрдэриитэ, этин-сиинин тутула эмиз оруоллаах.

Биллэн туран, обон дьарыгы таба таларыгар төрөппүт оруоллаах. Онон

Оболоруугаар сэхэрээн

ТЫАТААБЫ ТҮҮЛЭ

(остуоруйа)

Дорообо, кырачаан доборум!

Эһэ кыыл кыһын тобо утууар уутугаар арбааха киирэр буолбутун билэбин дуо? Оччобуна билигин мин эйиэхэ курун тыа кистэлэннээх кэрэтин, Тыатаабы утууар ураты дьылбатын тулунан кэпсэбүм. Дьэ, онон, хангыл акка олорон алаастаах айаммытын арыйдыхлым, саргылаах суолбутун суруйдахлым буоллун.

Уруут-урут кара тыа хахайа, курун тыа кыыла Тыатаабы икки уонна муустаах муора модуна, хоту дойду хоһууна Үрүн Эһэ икки Өлүөнэ эбэ кытылыгар сүүс сүүстэриттэн, баппай баппайдарыттан бааралаһан, уу тэстибэт убайдыгы буолан олорбуттара эбитэ үһү. Кинилэр бэйэлээхтэр биир да тылы быдыардык бырахсыбакка, бөөр баайдарын аңгарды тутан, эн-мин дэһэн, кыыл-суол кылаанын кэжэтигэр тынгырахха баттанар, тэнгэ сылдыар табаарыстылар ахсааннарыгар кириэһилэр эбит. Дотордуу сыһыаннара хайдахтаах да хаһынга үлүэри билбэт, төһөлөөх да түктэригэр таңнарыыны билбэт дыкти күүстээбэ. Сайынын Тыатаабы тулалыы үүмүт тыаны соло хааман сүр аһынан, тэллэйинэн толуйара, оттон кыһынын Үрүн Эһэ муустаах ууга умсан киирэн, хатырыктаабынан хааччыара.

Ол курдук олордохторуна, кыыл норуотун икки ардыгар иэдээн буолбут, бас-көс салайааччылар Хахай аба баһылык улаханньык ыарытыһын, ыйы-күнү араарбат буолбутуттан сылтаан, солбуйааччыны талыы кара былыт халлааны сабардылар курдук ыга үктээн кэлбит. Дьэ, добор, оччолуогу истээт, өһөлөөх эрэ өйдөөхтөрө, түүлээх эрэ тобуллабаастара тобуорула мустаннар, хойут буола илигинэ хаххаланыахха айылаах харысхалларын булуна охсорго санаммыттар. Боромукүөлгө буоларын курдук бардамсыда туттан Бөрө онгостон олордо, мунһабы мунһан тараан, үгүзүгэ эрэ кэтэр сэлээлээтин тобо эрэ бүгүн кэтэн кэлбит Сэкиртээр Саһыл салайан ыһытэн сабалаата.

- Табаарыстар! Мин отут сылы быһа ордуу көрдөөбөккө. Хахай обонньор уга илиитинэн үлэлээн-хамнаан, норуотум эрэ тула дэһэн салайтаран сымыйалаабакка кэлбилин бары билэ-көрө сылдыабыт... Аба баһылыкпыт сарсын-бүгүн аңаралыыр түгэнигэр иилиир көрдөрүүнү, холобур, мин курдук ар сыллаах уопуттаах киһиэхэ бизэрэмит ордуктаах диэхпин баҕарабын, - дэһэн онгорорун онорбут, этэрин элпит кыыл быһылытынан даххаһыйан тийэн, сымнабас олбоххо номнуо кыайбыт курдук туттан олордо.

Мустубут мунһаахтар Сэкиртээр Саһыл ахтан-санаан араллааннаан аастыт кырдыгыһын киниттэн билбэтэх дьон эбиттэр, өрүү сымыйалаан ордук хоһу хамнаан, харчыны хаһаанан, хаһа онгостубут кыылынан билэллэр, ол эрэн, хайа да бэйэлээх олобо кылгаан, күнэ хараарыан баҕарбат буолан, саната суох күлүк курдук олордулар. Онуоха күлүктэр быыстарыттан күлэ-күлэ, тонсоҕой тахсан кыһчаан олорор кыра дьону көрөн туран, этэн-тыһынан барда:

- Наадалаах түгэнигэр эр санааларын сүтэрбиттэр, тутулуктаах күнгэ сангарар тылларын ыһыстыбыттар! Ички дьылбатын, бу сымыйа санаалаах Сэкиртээрэ, ый-күн ыһыаҕа ыһаттараарыыт сөбүлэһэн олорбут дуо? Тыатаабыны талыахха! Кини хаххалаан-харыстаан, кырдыкка кыратан илдьэ сылдыаҕа биһигини. Аңаардас күүһэ-уоҕа, көрүгэ бөдөҥө. Ама, сыһа этэбин дуо? Табаарыстар, турун! Сарсын-гыһыт туһугар сыралаһын! Сөптөөх кыылы былааска! - дэһэн сүрдээх сөн куолаһынан, эриннэрэринэн этэн эрилиттэ, сангарарынан сангаран салынарда. Итиччэлээх төлөннөөх ыңырыы кэнниттэн иннэ үтүгэр кырабааска кыбырылсан олорбут дьон-сэргэ кэтэхтэрэ көстөн, сирэйдэрэ сырдаан, сангалара улаатан барда. Оттон-мантан «Үрүн Эһэни эмиз талыахха! Кини даҕаны кизг көбүстээх» дэһэн санаалар иһилиннилэр.

- Табаарыстар! - ыңырыа улаатын тобо тарпыт курдук буолбут айдаанга сүр нарыллык Саһыл сангарда - хомойуох иһин, былаас биир киһиэхэ бэриллэр, ини-биллэртэн иккиэннэриттэн биридэстэрэ эрэ үрдүк хайаҕа тахсар кыахтаах. Мин көрдөхпүнэ, Тыатаабы кыайыах курдук... - дэһт күлэн саһыгыратаат, Бөрө «бардыбыт» дэһэн биллэрдэ.

Итини истэн олорбут ини-бил Эһэлэр бэйэ-бэйэлэрин утары көрсөн ыллылар уонна тобо эрэ биир да тылы сиргэ түһэрсибэккэ, дьизлэрин дьизэ хаамтылар. Үкү-куку кизгэ буолбута... Иккиэннэрин өйдөрүн-санааларын бүгүн буолбут былаас былдыаһыга сыллах быһахтыы аалара, убайдылар уйгуура илик уйаларыгар уу кирибитэ, ыраас халлааннарыгар чөҕүлгөн, этин ыһыһыһыһы, ону-маны санаталыыр буолан барбыттар. Үс күнү сулгу тэнгэ олорон аһаабатылар, бултаабыт бултарын биһигэ олорон сизбэттэр. Буурҕа түһүөн иннинээҕи чуумпу кинилэр олокторун туман алааска түһэрин курдук хойуу салгынынан бүрүйдэ.

Бастыһыгар кэжэлэригэр кириэри, быраат убай утары, убай быраатын баттыыр балаһыанньаҕа кириэн, атырдыах тийһини икки аңы арабыстылар. Арахсыһа сылдьан саһаабаттара элбээтэ, ачыктыыллара алыстаата, кыайбаттара кытаатта, хоргууаллара хойууна. Кыратык эрэ кылабачыйан көстөөрү, хаарыан сыһыаннарын сүтэрдилэр, быстахтык эрэ бастыһы буолаары хаарыан күүстэрин куоттардылар... Ол аайы Сэкиртээр Саһыл быдыар былаана туолан астына сырытта. Бэйэ-бэйэлэрин хатыһыһан-хатыһыһан түмүк уһугар иккиэн орунулар, солбуйааччынан Саһылы таллылар.

Талыллыбыт Тойон маннайгы уурааҕа маннык буолла:

«1-кы. На-дээх уураах»

1. Миигин кытта күрэхтэһэ саһаан күүстэрин сүтэрбит, өстөһүү суолун талбыт ини-биллэргэ барба махтал.

2. Махталым туоһутугар Үрүн Эһэни күүс-уох ыллын дэһэн, уопускаҕа хотуу муустаах муораҕа ыһтабын.

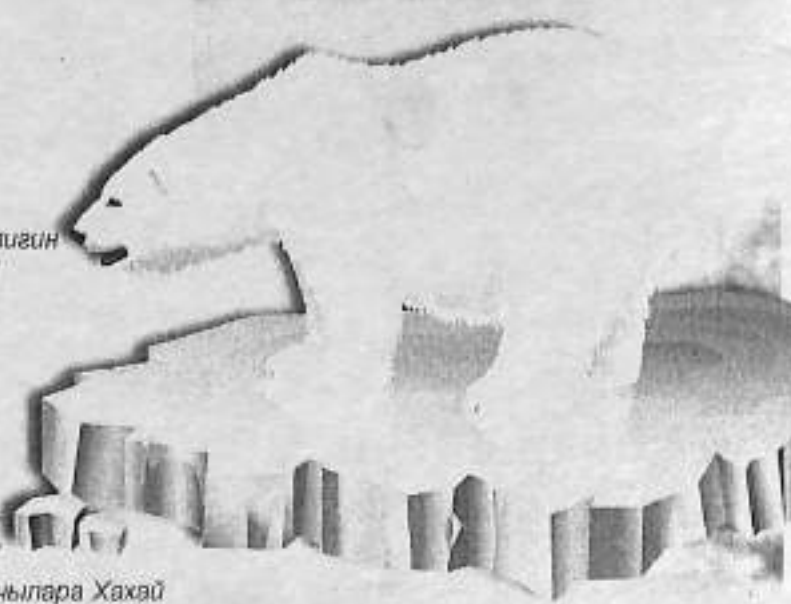
3. Убаастабылы кытта Тыатаабыга ачыктаабытын аһардын дэһэн, кыһын тымныы устата баппайын салыырыгар көнүлү бизэрбин.

4. «Доборуун хаһан даҕаны таңнарыма» дэһэн этиини өйгүтүгэр хатаан. Иккиэн тэнгэ, биһигэ эбикит буоллар, миигин кыайыахтаах этигит.

Саһыл сабалаах »

Ол онтон ылаа, Тыатаабы барахсан кыһынын хааччылар убайа Үрүн Эһэ аттыгар аны суох буолан, арбаа хастан, баппайын салыы-салыы, таһырдыа сылыһыгар дэри уһуктубакка, утууар суолу булуммута. Утууа сытан, бу буолбут сыһа хамнаныыны наар түһээн көннөрө сатыыра. Онон добордуу сыһыаны туохха да уларытыман, сыыска-буорго тэлсимэн.

Настя АЛЕКСЕЕВА –
Ньукуу Настаа сизнэ, АГКИИ 3-с кууруһун устудьуона.

Сыһыарыыны бэлэмнээтэ Елена МАКАРИНСКАЯ.

Тыа хаһаайыстыбата

„МЕРКУРИЙ“ БЫРАГЫРААМАНАН ҮЛЭЛИИРГЭ СҮБЭЛЭНЭЛЛЭР

Улуустугар „Россельхознадзор“ үүтү, эти соботуопкалааһынга онорбут „Меркурий“ бырагырааматынан үлэлээһин олоххо киллэриллэр. Бу күнүргэ ынах маассабайдык төрөөһүнэ сабаланаан, үүтү туттарааччы ахсаана эбиллэр.

Улуустугар сүөһүнү иити, үүтү соботуопкалааһын үксэ чааһынайынан ытылларынан, элбэх кыра учаастактар баалларынан, бу бырагырааманы олоххо киллэрип уустуктардаах. Онон элбэх сүбэлэһин, тэрээһин үлэ эрэйиллэр. Олунньу 21 күнүгэр улуус дьаһалтатын мунньахтыыр саалатыгар бу болпууруоска сүбэ мунньах буолла. Нэһиликтэр баһылыктара, бааһынай хаһаайыстыбалар салайааччылары, чааһынай хаһаайыстыбалартан сырыттылар. Мунньабы улуус баһылыга А. Т. Ноговицын салайан ыпта.

Бырагырааманы хайдах үлэбэ киллэриэхэ сөбүн туһунан элбэх киһи тус санаатын үлэлэһинэ. Хас да ньыманы иһитилэр, дүүлүлэстилэр.

Алексей СЛЕПЦОВ.

ИСКУССТВЕННОЙ СИЭМЭЛЭЭНИНИ, ПЛЕМЕННОЙ ҮЛЭНИ ТУПСАРЫАХХА

Олунньу 21 күнүгэр улуус дьаһалтатын мунньахтыыр саалатыгар искусственной сиэмэлээһин, племенной үлэ болпууруостарыгар мунньах буолла. Улуустаабы тыа хаһаайыстыбатын управлениетын исписэлиистэрэ, нэһилик баһылыктара, нэһиликтэр дьаһалталаарын тыа хаһаайыстыбатыгар исписэлиистэрэ, бааһынай хаһаайыстыбалар салайааччылары сырыттылар. Саха Өрөспүүбүлүкэтин „Сахаагроплем“ тэрилтэ салайааччыта Василий Лукин, Тыа хаһаайыстыбатын министристибэтин сүөһү, сылгы иитиитигэр департаменын кылаабынай исписэлиинэ Александра Петрова, „Сахаагроплемхолбоһук“ искусственной сиэмэлээһингэ отделын салайааччыта Татьяна Протопопова, „Сахаагроплем“ селекционной-племенной отделын сүрүннүүр исписэлиинэ Егор Посельская кыттыны ыппылар.

В. Т. Лукин Саха сиригэр искусственной сиэмэлээһингэ, племенной үлэбэ ытыллар үлэлэр тустарынан, бу хайысхабы ытыллыбыт сокуоннары билиһиннэрдэ. Сүннүкүн искусственной сиэмэлээһингэ өрөспүүбүлүкэ үрдүнэн үлэ мөлөтүк ытылларын эттэ. Ил Дархан Айсен Николаев 2024 сылга диэри ынах сүөһүнү искусственной сиэмэлээһини уопсай көрдөрүү 60 бырыһыаныгар тиздэргэ стратегической сорул туруорбутун толорорго бары улуустар үлэлэһиэхтээхтэрин бэлиэтээтэ. Чурапчы улууһа ынах сүөһү,

сылгы ахсаанынан өрөспүүбүлүкэбэ бастагы миэстэбэ, искусственной сиэмэлээһингэ, племенной үлэбэ куһаана суохтук үлэлииллэрин бэлиэтээтэ.

А.П. Петрова өрөспүүбүлүкэбэ племенной үлэ туругун кэспээтэ, инники сорултарга тохтоото. Бу үлэни тэрийиэх хаачыстыбалаах, үрдүк кылаастаах бородуа сүөһүлэри ылыга искусственной сиэмэлээһин улахан орусплааһын эттэ. Дьону өйдөтөргө бородуа сүөһүтүн ытыллар бородууксуйаны атын сүөһүлэртэн ытыллар бородууксуйаны кытары тэннээн, экономической өттүнэн, дохуот ылыгыгар барытааһын дакаастаахха наада, — диэтэ. Сопхуостарга осеменаторынан үлэлээбит дьону туһанарга, сана осеменатордары үөрэтэргэ, элбэх сэмизээрдэри ытыарга, практической көмөлөрү онорорго сүбэлээтэ.

Улуустаабы тыа хаһаайыстыбатын управлениетын кылаабынай зоотехника Мария Макарова улууска племенной үлэ, искусственной сиэмэлээһин туругун билиһиннэрдэ. Кытаанах, Одьулуун, Төлөй нэһиликтэригэр бу үлэ үчүгэйдик ытылларын, оттон Арыылаах, Болтомо, Хадаар нэһиликтэригэр мөлтөбүн эттэ.

Кытаанахтан Вера Барашкова, улуустаабы тыа хаһаайыстыбатын управлениетын начаалынныга Анна Захарова бу үлэни тупсарыга санааларын үлэлэһинилэр.

Алексей СЛЕПЦОВ.

Ахтан - санаан

Элбэх маастары ииппит тириэньэр

бу ньыма барсар курдуга. Бу биризмэбэ Дьоккуускай куораттан докумун чааһын күөкэ ирдиллэрэ, миннэстэн „Урожай“ уопастыбаттан бэрэбизрэкэ субу-субу кэлэрэ, ол да иһин буолуо, Дмитрий Петрович теһе даһаны Дьоккуускай куоракка опордор, биһиги үлэбитин барытын билэн олорор буолара.

Роман Васильевич ити кэмнэ теһе даһаны улахан эппиэтинэскэ сырыттар, ону биһиэхэ биллэрбэтэ, барыбытыгар биир тэн сыһыаннаах буолара, тириэньэрдэрин эдэр, хырдьаас диэбэккэ, аҕаларын ааттарынан ынырар буолара, онук ис культуурааах киһи этэ. Киниттэн хаһыаны, күргүйдээһини биһирдэ даһаны истибэтэхпит. Наар истин мичээрдээх буолара, киһини болбойон истэр дьобурдаабы, дыа, ол эрэ кэнниттэн тугу сөбүлээбэтэбин, тухха сөпсөспөтөбүн тутта сирэйгэ этэрэ, дьон кэнниттэн санара сылдыар адыаната суоҕа. Сыл-сал туттунуулаах, хаһан баҕарар тух эрэ сыаллаах, быһаарар болпууруостаах сылдыар буолара.

Үлэлиир бастагы сылбытыгар, тустар оҕо 90% Дьоккуускай куоракка киирбит кэмэ буолан, үгүс ыраахаттары көрсүбүппүт. Ол иһин оройуоннарга тийэн, оҕолору хомууталаан кэлбиппит. Мин билиһиннэн Хаһалас улуунун Хаҕыкаат нэһилиэгиттэн уопсайа 14 оҕону, итинэн Үөһээ Дьааһыттан, аҕыйах ғынан баран, олус дьобурдаах уолаттары аҕалтаабыппын өйдүүбүн. 1978-79 сылларга бастагы кыһылылар баар буолбуттара — Николай Матвеев, Егор Алексеев, Афанасий Филиппов, Иннокентий Иванов уо.д.а. тустууга ССРС уолордун маастардара буолан, улаханньык үөрдүбүттэрэ, санаабытын көтөхтүттэрэ.

Чурапчыга үлэлээбит сылларбар аҕа табаарыстарым, тустууга бэйэлэрин ааттарын тириэньэр буолуохтарын быдан инниттэн кыһыл көмүс буукбаларынан үйэтиппит, тустууга ССРС уолордун маастардара, Сэбизскэй Сойуус чөмпүйүөннэрэ — Семен Морфунев, Семен Макаров уонна кылаабынай тириэньэрбит Роман Неустроев. Кинилэр убайдыы истиг сыһыаннарын, сүбэлэринэн, көмөлөрүнэн өйөмүппүн хаһан даһаны умнубатпын. Барыүөр-көтө көрсүһэр, испиниккэспэтер, мэлдьи төлөпүөннэһэ опорор дьон буолааччыбыт. Роман Васильевич үтүөтүнэн биир ньыыл кэлэтиип буолан, үлэлээбит сылларбыт умнулубаттар. Чурапчыга биһирдэ эмэ тийдэхпинэ, Александра Георгиевна, Роман Васильевич дьаһалтигэр ыалдьыттаан барарбын сөбүлүүр этим. Роман Васильевич биһир сүнгэн үтүөтэ, бэйэтин уолун успурду, тустууну таптыыр ғына ииппитэ буолар. Саха Өрөспүүбүлүкэтигэр бэрт аҕыйах тириэньэр төрөппүт уолун улахан маастар таһымыгар таһаарыт буолуохтаах. Биһирдэ көрсөн: „Уолбун Василийы бэйэбэр тириэньэрдэтэ ыл эрэ, үлэлэтэн көр“, — диэбитэ. Мин киһи этиитин ылынан, Василийдыын тапсан иһи сыл үлэлээбиппит, оҕолор даһаны тириэньэрдэрин сирбэт этилэрэ.

Ыспартыбынай интэринээт-оскуола иккистэн тыын ылан, күн бүгүнүгэ диэн аатыра-сурабыра, спороругар, балай эмэ билиитин-көрүүтүн биэрбит, кыһаллан үлэлээбит тириэньэринэн Роман Васильевичи аадыбын. Аһаардас 1977-1981 сылларга интэринээт-оскуоланы

бүтэрбит уолаттартан 2 норуоттар икки ардыларынаабы кылаастаах успурд маастара, уонтан таһа ССРС успурдун маастардара туһулууллар. Итинник төһөлөөх элбэх үөрэнээччини маастар ғына ииппитин ыраахтан олорон этэр уустук.

СӨ үтүөлээх тириэньэрэ, РФ уонна СӨ физкультуура уонна успурт туйгуна, Чурапчы улуунун Бочуоттаах олохтооҕо, тустууга ССРС успурдун маастара Роман Васильевич Неустроев аатын ииппит, үөрэппит иитиллээччилэрэ уонна төрөппүт уолаттара мэлдьи үрдүктүк, чистээхтик ааттата туруохтара диэн эрэнэбин.

Мичээрдээбит харахтаах, киһи санаатын өрүү көтөбөр кэрэ кэспээннээх табаарыспын өлүөрүм тухары умнуом суоҕа!

Петр ПОРТНЯГИН,

Үөһээ Дьааһы улуунун олохтооҕо.

Кулун тутар 2-3 күннэригэр Чурапчы нэһилиэгэр көңүл тустууга ССРС успурдун маастара, Саха АССР үтүөлээх тириэньэрэ, Чурапчы улуунун Бочуоттаах олохтооҕо РОМАН НЕУСТРОЕВ уонна көңүл тустууга Арасыйыа успурдун маастара ВАСИЛИЙ НЕУСТРОЕВ сырдык кэриэстэригэр аналлаах 2002-2003 сыллары төрүөх уолаттарга өрөспүүбүлүкэтээби көңүл тустуу күрэдин балаһыанньата

Буолар сирэ уонна биризмэтэ:

Кулун тутар 2 күнэ:

- күрэхтээһинччилэр кэллилэр;
- 9 ч - 13 чааска диэри А.И. Федотов аатынан ыспартыбынай киһингэ кылааһыннааһы;
- 9 ч - 13 чааска диэри мандаат хамыһыһыатын үлэтэ;

- 13.00 ч - 13.30 ч - судьуйалыыр кэлиһигиэ хамаанда бэрэстэбиитэллэрин кытары мунньаҕа.
- 14.00 ч - 14.30 ч - күрэхтээһин үөрүүлээх аһыллыта.

- 14.30 ч - 19.00 ч - барыллаан тустуу.

Кулун тутар 3 күнэ:

- 10.00 ч - 13.00 ч - барыллаан тустуу;

- 13.00 ч - 14.00 ч - эбиэт.

- 14.00 ч - барыллаан уонна финал тустууларга, чөмпүйүөннэри, миэстэлэспиттэри наҕараадалааһын.

Турнир кыттыылаахтарыгар:

- күрэхтээһин UWW быраабылатынан ытыллар;

- ыһааһынар: 42, 45, 48, 51, 55, 60, 65, 71, 80, 80 үөһээ.

- күрэхтээ мандаатынай хамыһыһыаны пааспардаах ааспыт эрэ ыспарсымыаннар тусталлара көңүллэнэр;

- аска күннээби төлөбүр - 450 солк, хонук 1 күнэ - 400 солк;

- бэйэбитин кытары утууар таһаарытын уонна СЭС ыспараалкатын аҕаларыт булгуччулаах.

Эбии болпууруостарытын Чурапчы нэһилиэгэр Д.П.

Коркин аатынан өрөспүүбүлүкэтээби олимпийскэй эрэллэри иитэр оҕо ыспартыбынай интэринээт-оскуолатыгар 43-206 төлөпүөнүгэ эрийэн билсээххитин сөп.

Тэрийэр хамыһыһыа.

Хялхыг бэлчээжээ бэрлэлдэр графига: 16 х 00 м. Бэлчээжээ бэрлэлдэр: 16 х 00 м. "Салга олох" редакцоний-издательский колбоуука 25.02.2019 с. офсетка бэлчээжээ. Типография адыоооо: 578870. Чувалхыг сар, Харп. Маркхуул, 26 "а" Индэнэ: 54907. Хялхыг нэлээрээ икхитэ: олгоруулуука усина бэлчээжээ тахсар.